

ELŐSZÓ

Tempora mutantur... Ha ma véletlenül – akár még egyházi környezetben is – Pannonhalmi egyházmegyét említünk és nem a Pannonhalmi Területi Apátság egyházközségeit, lelkészségeit, már vagy nem értik, miről is van szó, vagy az elnevezés hallatán felszisszennek. Hogyan lehet a többi egyházmegyével azonos néven említeni azt a néhány, bencések vezette plébániát? Zsinatokról meg hogy is beszélhetnénk egy ilyen tényérnyi egyházi területen?

Igen, így változott gondolkodásunk, névhasználatunk az elmúlt évtizedek során. Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát 1940-ben még a dolgok természete szerint írhatta a pannonhalmi egyházmegyei törvények első fejezetében: „*A pannonhalmi apátságot 996-ban Géza fejedelem alapította. Az apátság felépítése már Szent István érdeme. A nekik adományozott birtokokon természetesen ők végezték a nép lelki gondozását, annál is inkább, mivel püspökségek Magyarországon a kolostor alapítása idején még nem voltak.*” A főapát Szent István korától vezette le a Pannonhalmi egyházmegye létezését, amelynek a 20. század negyvenes éveiben „megyésfőpásztor” volt. Szent István korát a magyar bencések életében, így lelkipásztori munkájuk történetében is változatos, viharos 900 év követte. Az eltelt évszázadok fájdalmas nyoma a többször szétszórt és újjászerveződött bencés közösség plébániái sorsában is megmutatkozott. Egyik történeti mélypont volt az 1951-es esztendő, amikor a berendezkedő pártállami diktatúra kényszere nyomán a Pannonhalmi egyházmegye már nevében is eltűnt a katolikus magyar egyházi térképről, a Győri egyházmegyéhez csatolták. Egy nem várt fordulattal, még a fiatal rendtagok számára is szinte meglepetésként, 1989-ben Pannonhalmi Területi Apátság néven, új kihívásként, feladatként ismét visszatért Szent Márton monostorához. Jelen újjászerveződött formájában 1993 óta létezik és folytatja életét a legújabb kor legújabb kihívásai közepette. Így a történet majd további feldolgozást és bemutatást igényel.

Dénesi Tamás levéltár-igazgatónk *A Pannonhalmi egyházmegye zsinatai* című forráskiadványának bevezető tanulmányában áttekintést ad a pannonhalmi bencések lelkipásztori tevékenysége kezdeteiről, további fordulatot évszázadairól, részletesebben feltárja a 19. és 20. század történetét, a Pannonhalmi egyházmegye egyházközségei összetett (egyházközség, iskola, rendi és lelkipásztori, gazdasági vonatkozások) életét, érzékelteti a bencések társadalmi, egyházi kihívásokra adott lelkipásztori válaszait, törekvéseit. Fontos kristályosodási pont az 1917-ben megjelent és fokozatosan érvényesített új egyházi törvénykönyv, majd az ennek nyomvonalán tervezett és megvalósított „zsinati” folyamat bemutatása. A szerző érté-

kes történeti bevezetője után a kutató bőséges forrásanyagot és szakirodalmat talál munkájához, amely eddig ilyen módon nem volt elérhető. A kötetet ajánlom olvasásra rendtársaimnak és mindenkinek, aki érdeklődik a bencés múlt és az egyháztörténet iránt.

Pannonhalma, 2021. március 4.

Várszegi Asztrik OSB
emeritus főapát

